

at Prof. Hepp van
ubstantialiteit dat
het substantie-
eles niet juist is,
ze van substantie-
wel niet publiek
t verboden is, het
2.

aan matig interes-
n het kader van
schrijver te spre-
wel het een en
merking zou wel
substantiebegrip
alsch gedacht, en
een exponent zijn
t onze ongeschik-
dadelijk in gezet-
kam de brochure
troeten, zulks dan
vrede onder de
it, zelf wel steeds
ebegrip zoo al is

it blad bezighoudt.
rof. Hepp meent
bstantiebegrip, ge-
ndhaafd heeft, en
in zijn opvatting
inflicteert met de be-
als openbaar aan-
getreden,
schappelijke debat
„afeer“ denk ik
nerkingen, die ik
aken in ons blad,
eresseert mij, ter-
kwestie, hoe ha-
häär geponeerde

nderheid, waaruit
gereformeerde be-
wijzen zijn van
op zulke manier,
z zou nemen, ook
leze: meent Prof.
schrijft het sub-
teles even bewust
n me dat kwalijk
reformeerd ten
ode van de Dordt-
toch immers meer
laag nog niet te
als zijn mening
en verlangen, dat
an B aanvaarden
van de belijdenis
belijdenis zelf geen
huldigd, noch ook
t te onderstellen?
l mogen noemen.
ismus zegt: „dit
ct“. Men heeft dat
ereformeerden: er
er, en die „klein-
de bewaard; ergo:
fen kent de rede-
b ze zelf ook wel
een artikel tegen
loof ik niet meer,
er trouwens nooit
reekwerk. In een
pleegt te geschied-
dan ook nog wel
niet aan denken,
stigt te vallen, of
wetenschappelijk
r handelen moest
— dat beeld van
uen zou dan weer
oordig al nerveus
e van Kuyper of
laten Kuyper en
khodes, maar van
d). Anderen even-
zouden zich h.v.
et heeft over „de
ascensus, „de
f oprichting des
linge is de weder-
s lichaams: Ende
e oprichting des
ideren geschieden

dit ééne duidelijk
e zijn handteek-
technismen, zonder
hetzij een ander
lende auteurs in
er aan Prof. Wat-
it doorgeven.

degen; alsmede, dat er speling genoeg is tusschen de
ééne en de andere interpretatie van hetzelfde catechi-
smuswoord; benevens, dat men nog niet dadelijk zou
mogen zeggen: ziedaar een afwijking van de belijdenis,
als iemand het soms mocht betwisten, dat men hier
met het streng opgevatte begrip van „identiteit“ zou
mogen werken. Identiteit van „dit mijn vleesch“ is al
weer wat anders dan identiteit van „dit mijn lichaam“.
Als Prof. Grosheide in zijn commentaar op 1 Cor. 15: 42
uitdrukkelijk die „identiteit“ geleerd acht, door Paulus
(bl. 536, 538), dan kan men dankbaar zijn exegese aan-
vaarden, op alle zakelijke punten, en toch meenen, dat
het filosofische begrip van „identiteit“ zonder na-
dere precisering niet duidelijk is, en dat iemand een
bepaald identiteitsbegrip inzake de door de Schrift
in 1 Cor. 15: 42 geleerde opstanding des vleesches zal
weigeren te aanvaarden; temeer, waar Prof. Grosheide
(ook reeds op bl. 534) zijn identiteitsbegrip van alle
kanten met restricties omgeeft, en erkent, bl. 537, dat
de twee werkwoorden „zaaien“ en „opwekken“ (in de
bespreking van het „natuurlijk“ en het „geestelijk“
lichaam) eigenlijk op verschillend terrein thuis behooren.
Wie nu zeggen zou: hier is onder de gereformeerden
iemand, die het begrip der identiteit niet gebruiken
wil, Prof. Grosheide gebruikt het wel, ergo: de ééne
gereformeerde strijdt tegen den anderen, er is een
leergeschied, — die zou onnoodig alarm roepen.
De vraag zou eerst zijn: hoe wordt het identiteitsbegrip
bedoeld?

En zoo staat het ook met het substantiebegrip.

We willen een volgenden keer nog enkele dingen
hierover zeggen.

K. S.

Naamloze polemiek.

Prof. Hepp polemiseert, maar noemt geen namen.

De gevolgen?

O.m. kan men ze hierin zien, dat h.v. het dagblad
der staatkundig „gereformeerden“, redacteuren Ds Ker-
sten, en nog iemand, in een tweetal domme artikelen
de armoedigste begripsverwarring met de grootste vrij-
moedigheid ten grondslag legt aan schreeuwende op-
schriften, die luide nitroepen het „heidendom in de
Geref. Kerken“. Een paar zinnetjes van Prof. Dr V. Hepp,
en men is klaar. Het merkwaardigste daarbij is, dat
behalve Prof. Dr J. Waterink, die inderdaad met be-
trekking tot de ziel dingen heeft geleerd, die bevreem-
ding wecten, vooral ook ondergeteekende wordt beschul-
digd de ziel te zijn van de „nieuwe oriëntering“. Ter-
wijl ondergeteekende, hij zijn weten, nog nimmer één
enkel woord geschreven heeft over de kwestie van de
substantialiteit of de onsterfelijkheid der ziel, of over
de vereeniging der twee naturen in Christus, dat ook
maar in het minste afweek van eenige „gangbare
mening“. Dat de heer Kersten de dingen niet begrijpt,
wisten we al lang; en dat zijn onderwijs aan leerlingen
van zijn kerkgroep omtrent wat er tegenwoordig te
koop is, al evenmin iets zal terecht brengen als inzake
wat er vroeger onder de latijn-schrijvende gereformeer-
den aan de hand geweest is, wisten we ook al lang.
Maar dat in zijn blad zoo maar aan mij zou worden
toegedicht wat voor het besef van ieder meelevende
— ik laat de weergave van Prof. Hepp daar — uit heel
anderen koker komt, dat verwondert me zelfs nog van
hem. En dat hij er niet toe te bewegen is, zijn grove
domheden, en de daarop gebaseerde qualificaties, te
herroepen, pleit niet voor hem; vooral niet, nu hij,
gewaarschuwd, nog net precies de mazen van de wet
schijnt te onduiken. Zwijgen we liever over dezen man.

Dat voorts het schoone blad „Volk en Vaderland“ ook
een duit in 't zakje doet, verwondert niemand, die op
27 Januari j.l. in de Bergsingelkerk te Rotterdam den
heer E. J. Roskam, schrijver van enkele lasterstukken,
onder het gehoor van ondergeteekende zag zitten, toen
hij sprak over brochure 5 der N.S.B. In die vergadering
heeft deze man natuurlijk geen woord gezegd, al had
ieder de gelegenheid; een andere N.S.B.-er deed het
nog wel, de heer Roskam zei niets. Ik dacht dadelijk:
dat beteekent over enkele weken weer een gemeen stuk
in „Volk en Vaderland“, bij gebrek aan argumenten.
Prompt op tijd kwam het; en de leugens ontbreken
niet, de verzinseltjes evenmin. Dat evenwel onder-
geteekende door den schrijver van dit jongste lieg-
artikel zelfs het geloof aan het voortbestaan der ziel
zou ontzegd worden, dat verwondert nog eventjes, zelfs
bij een krant, die iemand, die in particulier schrijven
taalfout op taalfout maakt (een „artikel“ van hem
wordt „verspreid“) gewichtige vraagstukken laat behan-
delen in blijkaar gecorrigeerde, of anders ter onder-
teekening voorgelegde copie over vraagstukken, waar
noch de een, noch de ander iets van begrijpt.

En zulke ellende krijgt men nu, als de ééne professor
aan de Vrije Universiteit den anderen bestrijdt, zonder
namen te noemen. Het wordt een beetje ongezellig onder
ons, den laatste tijd. De eenige troost in dit alles is
de publieke exclamatie van Prof. Hepp, dat het gaat
tegen niemand...

K. S.

Geen „kwaad gerucht“ verbieden.

Prof. Hepp schrijft in zijn „Dreigende Deformatie“ II,
pag. 8, het volgende:

„Juist omdat in deze serie slechts richtingen en geen
personen worden geteekend, behoeven zij, die het
voortbestaan van de ziel niet in het geding brachten,
zich van wat ik omtrent het voortbestaan in het
midden breng, niets aan te trekken. Slechts mag
worden gevraagd of zij, die van een onsterfelijke en
substantieele ziel niet willen hooren, niet noodzakelijk
moeten voortschrijden tot het prijsgeven van het
voortbestaan van de ziel in den te bespreken zin.“

Reeds bij de eerste brochure heb ik gepubliceerd, dat
het in 't geheel niet gaat over het voortbestaan
en dat niemand dat onder ons in twijfel trekt. Ik
heb dat nummer van „De Reformatie“ aan Prof. Hepp
laten toezenden. Bovendien had ik, als Prof. Hepp de
moeite had willen nemen even een briefkaartje om
naders inlichtingen te schrijven, hem gaarne alle ge-
wenschte opheldering verstrekt, zoowel over wat van
mijn hand D.V. nog zal verschijnen, als over het reeds
gepubliceerde. Hij was dan allicht scherper van onder-
scheiding geworden in zijn brochure en was zakelijk
sterker geweest in het debat over de onderhavige
kwesties, maar de goede trouw had hem dan kunnen
beletten om de citaten uit mijn geschriften in een valsch
licht te plaatsen. Wie 't voortbestaan als ziel belijdt,
is toch geen loochenaar van 't voortbestaan?

Volgens bovenstaande verklaring van Prof. Hepp be-
hoeft degene, die het voortbestaan der ziel niet loochent,
zich niets aan te trekken van wat hij daarover
te berde brengt. Niemand loochent dit en dus behoeft
niemand onder ons zich daarvan iets aan te trekken.
Prof. Hepp blijft ook in gebreke den persoon, die dit
zou doen, aan te wijzen. Hij noemt geen naam en houdt
zich alzo „op de vlakte“. Maar wel wordt er door het
„gerucht“, dat er zulke menschen zijn in onze kerken,
een angstaanjagend licht verspreid over de geheele
zaak voor den eenvoudigen lezer. Het staat immers op
den titel? En op tal van bladzijden. Het staat zonder
eenigen vorm van bewijs naast eenige citaten uit
mijn geschriften. Het „publiek“ zal bij dat licht ge-
makkelijk het „kwaad gerucht“ kunnen overnemen.
Zoo gaat het steeds met geheimzinnige waarschuwingen
tegen ongenoemden.

De kwestie, die werkelijk aan de orde is: of het
spraakgebruik der Heilige Schrift omtrent „ziel“ en
„onsterfelijkheid“ ons niet dringt om het traditionele
spraakgebruik van „onsterfelijke ziel“ te reformeeren
„naar den Woorde Gods“, zal te zijner tijd wel ter
bevoegder plaatse onderzocht worden.

Wie daarbij meent, dat onze kerken hier een ont-
kennend antwoord moeten geven, kan daarvoor zijn
argumenten geven, maar hij beschuldige niet degenen,
die deze vraag bevestigend beantwoorden en die een
„Proeve“ van Schriftuurlijk spraakgebruik gaven, van
dwaasheden en grove ketterijen, waaraan zij part noch
deel hebben.

En hij make geen „gebruik“ van de moeilijke positie,
waarin steeds diegenen verkeeren, die in gehoorzaam-
heid aan het Woord critisch moesten staan tegenover
bepaalde traditionele voorstellingen en zegswijzen.
Het is ook in het onderhavige geval zeer gemakkelijk
om kwaad gerucht te verspreiden over ongenoemde
personen, door met valsche logica uit geschriften van
ongenoemden ergernissen te deduceeren, die ter zake
onkundigen moeten doen schrikken. Zoo wordt er ver-
warring gesticht in de kerk — terwijl een zakelijke goed
onderscheidende bespreking van de kwestie waar het
om gaat — bij het licht, dat de Heilige Schrift ons geeft
en onder gebod om de leiding des Geestes, die de Heere
ons belooft heeft — vruchtbaar zou zijn.

Overigens — hoe minder er op deze betreunswaar-
dige verspreiding van kwade geruchten geantwoord
wordt, hoe beter, m.i. De Heere zal recht doen. Voor
ernstige zakelijke bespreking ben ik steeds gaarne
bereid.

Biggekerke, 6 Februari 1937.

A. Janse.

Naschrift. Bovenstaand artikel kwam verleden
week mij te laat in handen voor opneming in het
vorig nummer. Het spijt me, dat daardoor deze nieuwe
afwijzing van een ook door mij onbewezen genoemde
beschuldiging van Prof. Hepp een week later gekomen
is dan wenschelijk geweest was.

K. S.

Dreigende Deformatie?

In de neutrale „Prov. Drentsche en Asser Courant“
van Woensdag 10 Febr. 1937 was het volgende te lezen:

„Nieuwe Denkbeelden over het wezen
der ziel.“

Bij Geref. Voormannen.

In zijn jongste Brochure geeft Prof. Dr V. Hepp,
hoogleraar in de dogmatiek van de Vrije Universi-
teit, een samenvatting van de nieuwere denkbeelden,
die onder een deel der Gereformeerde voormannen
(namen worden in de brochure niet genoemd) aan-
gaande het wezen der ziel heerschen, aldus:

- a. de ziel bestaat tusschen sterven en opstanding
niet voort, ook de mensch als „levende ziel“ niet,
maar wel de mensch als niet-„levende ziel“;
- b. de ziel is sterfelijk;
- c. de ziel heeft geen substantieel bestaan;
- d. er zijn in den kosmos (wereld) wel dingen als
eenheden van functies; de ziel is echter ook geen
ding;
- e. de tijdelijke of „eerste“ dood bestaat niet of niet
allereerst in een scheiding van ziel en lichaam,
maar in een scheiding tusschen den mensch en
de aardache levensfeer;
- f. de ziel is hetzelfde als het lichaam, alleen legt
„ziel“ den nadruk op de ademhaling, het leven;
- g. het Christendom, ook de Gereformeerde theologie,
heeft tot nog toe in deze vrijwel geheel in dwa-
ling geleefd;
- h. infectie door het zielsbegrip der Grieksche phi-
losophie stond een recht verstaan der Schrift in
den weg.

In „De Heraut“ citeert Prof. Dr H. H. Kuyper deze
samenvatting van gevoelen, constateert, dat de in deze
(Zie vervolg op blz. 164.)

Grondige Grondwetsherzieningen.

Dezer dagen parkeerde ik mijn auto in het heer-
lijk hof van 's Gravenhage en richtte mijn schreden
naar de Kamer van Honderd. Vond Salomo één
man per duizend, ik was gelukkiger dan hij, want
ik trof er vier op de honderd aan. Op den histo-
rischen bodem, waar alles mij herinnerde aan
Maurits en Willem den Derden, aan Groen en
Kuyper en zooveel anderen, maakte ik met vier
van 's lands groote zonen kennis. Ik zag namelijk
kans de staatslieden Lingbeek, Kersten, Van Hou-
ten en Westerman te interviewen. Daar ik gaarne
profeet van de wijsheid van anderen, heb ik aan
elk dier heeren de vraag voorgelegd: Hoe moet de
Grondwet volgens de ware beginselen eigenlijk
worden geformuleerd? Hun proeven geef ik hier
over aan de belangstelling van de natie.

De heer Lingbeek was het meest concreet.
Kersten zei dat hij wel even zou improviseren,
aangezien hij naar den trein moest. Op Van Hou-
ten en Westerman moest ik even wachten. Op den
heer Van Houten, omdat hij eerst eenige jaar-
gangen van Het Volk moest doorkijken en op Mr
Westerman, omdat hij zich in een telefooncel af-
zonderde. Maar met eenig geduld had ik toch vier
ontwerpen-grondwet, waarvan drie schriftelijk, bij
elkaar. Ik laat ze hier volgen.

Grondwet-Lingbeek.

Wij, Wilhelmina enz. enz.

Onzen minister gehoord,

hebben goedgevonden en verstaan de grondwet van
het koninkrijk der Nederlanden te doen bestaan uit
de volgende artikelen:

1. De natie wordt gekerstend bij de wet.
2. Het Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap
wordt verheven tot Staatskerkgenootschap.
3. Onze Raad van State zal worden samengesteld
uit emeriti-predikanten van gezegd Staatskerk-
genootschap.
4. Al onze gezanten, geaccrediteerd bij mogend-
heden, die geen confessie doen van de Gerefor-
meerde religie, worden teruggeroepen.
5. De Naam „Gereformeerde Kerken“ moet gewij-
zigd worden in „Afgescheiden Gemeenten“.
6. Alle leerkrachten aan Roomache scholen moeten
den Heidelbergschen Catechismus onderteekenen.

De improvisatie van den heer Kersten droeg
eigenlijk een meer negatief karakter.

Grondwet-Kersten.

Wij, Wilhelmina enz. enz.

Onzen Minister en de Synode der Gereformeerde
Gemeenten gehoord,
hebben goedgevonden en verstaan,

— maar verder verstond ik slechts een bits uit-
gebeten: Afschaffen! zomertijd! Neo-Calvinisme!
dwangwetten! staatssecretarissen!

De heer Van Houten, liberaal van naam, socia-
listisch van bijnaam, maar welwillend van gemoed,
reikte mij het volgend ontwerp over:

Grondwet-Van Houten.

Wij Wilhelmina enz. enz.,

Onzen Minister gehoord,

hebben goedgevonden en verstaan, enz. enz.

1. De Maatschappij wordt gekerstend bij de wet
(dat riekt naar Lingbeek!)
2. De defensie wordt afgeschaft en de grens voor-
zien van borden met het opschrift:
Wie hier als vriend naar binnengaat
Komt nooit te vroeg, maar steeds te laat.
(Dat is naar Duijs den Oude.)
3. Indonesië worde uit de hand verkocht en uit
de baten aan elk burger een staatspensioen ver-
leend op vijftigjarige leeftijd.
(Dat is naar L. de Vissert!)
4. De beginselen van Tolstoj worden op alle scholen
onderwezen.
(Dit is van den heer Van Houten zelf!)

Het contact met Mr Westerman was niet zoo vlot,
aangezien hij over den juiststen vorm van den natio-
nalen groet nog geen vaststaande denkbeelden had.
Maar uit zijn afzondering in de telefooncel weer-
gekeerd, reikte hij mij onderstaand ontwerp over:

Grondwet-Westerman.

Ik,.....

Onze Koningin gehoord,

Heb goedgevonden en verstaan de grondwet te doen
bestaan uit de volgende artikelen:

1. De Naam Koninkrijk der Nederlanden worde
gewijzigd in Gouw der Nederlanden.
2. De rijksvlag worde gewijzigd en zal bestaan uit
één baan van groene kleur, zijnde dit de verve
onzer weiden en de teint onzer hersenen.
3. De naam van Minister worde veranderd in
Staatsleider, die van burger in staatslijder.
4. Ingesteld zal worden een Nationaal Wildpark
voor Neo-Calvinisten en andere revolutionairen.
5. Alle overige artikelen worden overgenomen uit
de Duitse Grondwet.

Ik waagde de vraag of hij misschien verkeerd
verbonden was geweest. Hij antwoordde niet, maar
schreef iets in zijn zakboekje. Als hij mij maar niet
voor het Nationaal Wildpark heeft genoeft!

N. B.